

Arbetsmarknadsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
a.arm@regeringskansliet.se

Yttrande över slutbetänkandet Arbetslivskriminalitet – upplägg - verktyg och åtgärder - fortsatt arbete (SOU 2025:25)

Er beteckning: A2025/00273

Sammanfattning

Länssstyrelsen Östergötland avstyrker formuleringen i författningsförslaget 1.3 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen – förslag om flytt av indrivning av sanktionsavgifter inom arbetslivslagstiftning.

Länssstyrelsen Östergötland delar i stort utredningens övriga förslag och ser att de sammantaget kan motverka arbetslivskriminalitet. I yttrandet ges synpunkter på några av de förslag som Länssstyrelsen Östergötland ser kan utvecklas mer och som på olika sätt relaterar till länssstyrelsens verksamhet.

Länssstyrelsen Östergötland instämmer med utredningen om att länsstyrelserna har flera uppdrag som är relevanta i arbetet mot arbetslivskriminalitet. För att säkerställa att länsstyrelserna kan bidra mer effektivt till det myndighetsgemensamma arbetet föreslår Länssstyrelsen Östergötland att länsstyrelsernas brottsförebyggande uppdrag förstärks och preciseras som en del inom ramen av området kriminell ekonomi, samt att det åtföljs av resurstilldelning som motsvarar uppdragets omfattning.

1 Författningsförslag

1.3 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Förslag om flytt av indrivning av sanktionsavgifter inom arbetslivslagstiftning

Länsstyrelserna har enligt ett antal lagar ansvaret för att driva in sanktionsavgifter. Detta ansvar bygger på inaktuella förhållanden och länsstyrelserna deltar inte på något sätt i handläggningen av ärendena mer än just indrivningen av avgifterna. Så kommer inte heller det vara om Migrationsverket får möjlighet att fatta beslut om en sanktionsavgift. Denna nu föreslagna nya eller sedan tidigare arbetsuppgift har därmed ingen koppling till myndighetens övriga verksamhet. Det innebär också att om meddelande om indrivning hamnar fel på grund av felskick, postgång eller liknande så kommer ingen indrivning att ske. Handläggningen är helt frikopplad från indrivningen och ingen avstämning eller uppföljning mellan dem förekommer. Länsstyrelsen föreslår, som ett alternativ till remissförslaget om att lägga till ytterligare hantering av sanktionsavgifter i vårt uppdrag, att en prövning istället bör göras av att flytta hela ansvaret för indrivning av samtliga sanktionsavgifter inom arbetslagstiftningen från länsstyrelserna. Detta har sedan tidigare påtalats av samtliga länsstyrelser i bland annat budgetunderlaget för 2024–2026.

1.6 Förslag till förordning (2026:000) om en samordnad vidareförmedling av registerinformation om företag

Samordnad registerkontroll

4 § Bolagsverket ska tillhandahålla en teknisk plattform där skilda kan begära att få ut uppgifter om företag (samordnad vidareförmedling av registerinformation om företag).

Länsstyrelsen Östergötland tillstyrker förslaget om att Bolagsverket ska ta fram ett samordnat nationellt register och vill samtidigt uppmana till skyndsamhet av Bolagsverkets samordning med lokala åklagares register. Detta då Länsstyrelsen erfar att oseriösa företagare utnyttjar att myndigheter, exempelvis vid prövning av tillståndsgivning, inte kan se om lokala åklagare utfärdat någon företagsbot.

4. Näringsgrenar med hög risk för arbetslivskriminalitet

Övergripande synpunkter

Tillsyn

Det krävs en mer samlad tillsyn inom otillåtet utnyttjande av välfärdssystemen. I samband med att utredningar gällande arbetslivskriminalitet och kriminell ekonomi genomförs, är det av vikt att det samtidigt sker en översyn över hur tillsynen bedrivs av myndigheter. I de fall det inom ett tillsynsområde inte finns befogenhet eller delegation till en speciell tillsynsmyndighet riskerar tillsynen att bli "allas och ingens" ansvar med påföljd att ingen tar ett övergripande ansvar.

Livsmedelskedjan

Många kommuner bedriver en bra livsmedelstillsyn, och har goda kunskaper gällande att kontrollera livsmedelskedjan. Dock har det framgått i Länsstyrelsens dialoger med kommunerna att den avgiftsmodell som Livsmedelsverket tagit fram är för arbetskrävande. Då kommunerna måste ta ut en avgift för varje besök, medför detta onödigt betungande extra administration i att fatta beslut och skriva avgiftsdokument. Länsstyrelsen Östergötland ser att den avgiftsmodell som SKR tagit fram för kommunerna gällande alkohol- och tobaksområdet skulle kunna effektivisera livsmedelstillsynen och medföra att kommunerna får en jämnare avgiftsinkomst.

6 Åtgärder mot arbetslivskriminalitet

6.4.3 Det straffrättsliga skyddet mot arbetskraftsexploatering bör ses över

Länsstyrelsen Östergötland delar utredningens slutsats att straffbestämmelserna om människohandel och exploatering behöver ses över. Länsstyrelsen ser samtidigt att det hade varit värdefullt om utredningen lyft fram om det dragits andra slutsatser som kan vara av vikt i arbetet med att erbjuda skydd mot utnyttjande.

6.7.2 Diskrimineringsombudsmannen bör få föra talan för irreguljära migranternas rätt till lön

Länsstyrelsen Östergötland vill särskilt lyfta vikten av denna punkt då Länsstyrelsen, i sitt arbete, får till sig att personer som utnyttjas inte alltid ser sig som utnyttjade då de är i stort behov av pengar, husrum eller liknande. Många gånger kan det vara som en direkt följd av individens val och aktuella situation. En sådan stärkt möjlighet kombinerat med informationsinsatser till den utsatta ser Länsstyrelsen skulle kunna bidra till att den utsatta väljer att bidra till eventuella brottsutredningar och med det att fler oseriösa aktörer lagförs.

6.9 Statsbidrag till organisationer som hjälper utsatta för människohandel

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att utöka statsbidragen till att även gälla utsatta för arbetskraftsexploatering. Utökningen av målgruppen bör dock återspeglas i en utökning av de medel som går att söka. Länsstyrelsen Östergötland anser att civilsamhället fyller en viktig funktion samtidigt som dessa aktörer inte ska ta över det offentliga huvudansvar ansvar att ge skydd och stöd åt individer. Länsstyrelsen Östergötland föreslår därför att det vidare undersöks om kommuner, regioner och eller statliga myndigheter kan bidra till att det finns både beredskap och kapacitet för att ge skydd och stöd till potentiellt och bekräftat utsatta individer.

6.11.4 Subventionerade anställningar

Utredningen förslår att regeringen bör överväga att begränsa antalet subventionerade anställningar per arbetsgivare. Länsstyrelsen ser att detta kan vara ett område som behöver ses över, men vill samtidigt lyfta att en sådan begränsning kan få negativa konsekvenser för sociala företag och föreningar som arbetar prosocialt i syfte att ge människor som står utanför arbetsmarknaden möjlighet till exempelvis arbetsträning.

7. Hur bör arbetet mot arbetslivskriminalitet bedrivas framåt?

Synpunkter gällande samverkan

7.5.2 Involvera kommuner och regioner

Delegationen tar upp flera utmaningar gällande samverkan mellan statliga myndigheter, regioner och kommuner. Utöver sekretessen lyfts även utmaningar med skilda verksamhetsstrukturer, där statliga myndigheter respektive kommuner och regioner verkar i separata sfärer så att en effektiv samverkan försvåras.

Länsstyrelsen nämns inte här, men Länsstyrelsen Östergötland finner anledning att lyfta att samordning och samverkan mellan dessa parter ingår i länsstyrelsens övergripande uppdrag enligt förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion där Länsstyrelsen utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbetar sektorsövergripande samt inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser samt inom sin verksamhet främja samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet.

Länsstyrelserna har därmed redan upparbetade kanaler och erfarenheter av att arbeta tillsammans med andra myndigheter, kommuner, regioner och andra relevanta aktörer. Det finns även kunskap om lägesbild och pågående arbete i kommunerna. Länsstyrelsen har därför goda förutsättningar att bidra i arbetet mot arbetslivskriminalitet genom befintliga nätverk samt vid behov utveckla nya samverkansforum där myndigheter, regioner och kommuner möts.

7.3.5 Myndigheter och andra aktörer som kan bidra mer till att bekämpa arbetslivskriminalitet

I avsnitt 7.3.5 lyfts övergripande att länsstyrelserna kan göra mer för att bidra till arbetet mot arbetslivskriminalitet. Länsstyrelsen Östergötland delar utredningens påpekande att länsstyrelserna har flera uppdrag som är relevanta för arbetet mot arbetslivskriminalitet och ser positivt på att utveckla samarbetet mer med övriga parter. Uppdrag där länsstyrelserna har relevanta uppdrag gäller till exempel inom arbetsområdena brottsförebyggande arbete,

prostitution och människohandel, tillsyn för alkohol och tobak samt miljö och hälsa.

Länsstyrelsen konstaterar samtidigt att betänkandet endast i begränsad omfattning konkretiserar länsstyrelsernas roll i det fortsatta arbetet mot arbetslivskriminalitet.

För att säkerställa att länsstyrelserna kan bidra mer effektivt till det myndighetsgemensamma arbetet bör regeringen i samband med genomförandet av förslagen förstärka och precisera länsstyrelsernas uppdrag, samt att det åtföljs av resurstilldelning som motsvarar uppdragets omfattning för att säkerställa kontinuitet och långsiktighet i arbetet mot arbetslivskriminalitet.

Länsstyrelsen Östergötland ser samtidigt att det kan finnas en vinst i att regeringen överväger att ge ett breddat uppdrag, som inkluderar fler delar inom området kriminell ekonomi. På så sätt kan länsstyrelserna arbeta mot fler sammanhängande problem och samtidigt anpassa insatser utifrån lokala och regionala behov.

Länsstyrelsen ser med andra ord positivt på ett tydliggjort uppdrag, men understryker att ett sådant uppdrag behöver utformas med tillräcklig flexibilitet för att kunna anpassas till regionala förutsättningar och befintliga samverkansstrukturer.

Länsstyrelsernas viktiga roll som en länk mellan kommuner och nationella myndigheter beskrivs senast i Statskontorets rapport *I gränslandet mellan nationellt och lokalt - En studie av länsstyrelsernas roll gentemot kommunerna*.

Synpunkter gällande brottsförebyggande arbete

I utredningen presenteras en analys av förslagens konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet. En av de faktorer som lyfts gällande förslagen är att det ökar upptäcktsrisken. Länsstyrelsen tillstyrker delegationens bedömning om att förslagen, både enskilt och samlat, kan öka möjligheterna att motverka brottslighet och att de – om de genomförs – kan stärka det brottsförebyggande arbetet.

Länsstyrelsen Östergötland noterar att de förslag som läggs fram är av administrativ karaktär, men ser även att det befintliga brottsförebyggande arbetet som till stor del bedrivs i form av daglig fysiskt lokal närvaro, skulle kunna bidra mer till att öka upptäcktsrisken.

Förutsättningarna för att detta ska ske effektivt kräver dock både utbildning, så att de lokala aktörerna vet vilka tecken på arbetslivskriminalitet de bör uppmärksamma, samt en upparbetad kommunikations- och informationskanal, så att parterna vet var de kan vända sig vid misstanke om arbetslivskriminalitet. Vidare behövs som nämnts tidigare en utvecklad samverkansstruktur mellan myndigheter, kommuner, regioner och andra relevanta organisationer.

Länsstyrelsen arbetar idag med att stärka aktörers systematiska och kunskapsbaserade brottsförebyggande arbete och ser ytterligare möjligheter att bidra i det fortsatta arbetet mot arbetslivskriminalitet, särskilt genom följande:

- Stöd i kommuners lokala kartläggningar och lägesbilder,
- Stärka kommuners kapacitet att hantera risker inom utsatta branscher,
- Ta fram regionala lägesbilder och riskbedömningar,
- Samordna samarbetet mellan kommuner, regioner, myndigheter och andra lokala och regionala aktörer från näringslivet och civilsamhället utifrån behov,
- Kunskapshöjande insatser såsom utbildningar och erfarenhetsutbyten,
- Implementera framtaget metodstöd tillsammans med relevanta aktörer.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av Jenny Knuthammar, chef för Avdelningen människa och samhälle, med Erika Sallander brottsförebyggande samordnare som föredragande.

I handläggningen har även Linda Pergelius Thorbjörnson, chef för Enheten för social hållbarhet, Erica Lindberg, chef för Enheten ekonomi och upphandling, Johan Landstedt, utvecklingsledare mäns våld mot kvinnor och Johannes Glanz, tillsynshandläggare deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.